

Nr 53.

Av herr **Lundell m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts förslag om uppdelning av Skånings, Valle och Vilske häraders domsaga.*

Uti årets statsverksproposition föreslås vissa inskränkningar uti det i riksstaten uppförda ordinarie anslaget till justitiestat under Göta hovrätt genom sammanslagning av Östra härads domsaga i Jönköpings län med annan domsaga och uppdelning av Skånings domsaga i Skaraborgs län å angränsande domsagor. Sålunda hemställes — ifråga om Östra härads domsaga sakna vi anledning att i detta sammanhang yttra oss — att riksdagen måtte besluta, att Skånings, Valle och Vilske härads domsaga från och med den 1 januari 1934 uppdelas å Vartofta och Frökinds härads samt Åse, Viste, Barne och Laske härads domsagor sålunda, att Vilske härad tilldelas den förra domsagan samt Skånings och Valle härader tilläggas den senare domsagan. Justitieministern beräknar, att denna uppdelning skulle medföra en besparing för statsverket å 3,150 kronor.

Innevånareantalet i de nya domsagorna skulle bliva, fränsett intilliggande städer i Åsedomsagan, omkring 50,800 personer och i Vartoftadomsagan omkring 40,000 personer. Beträffande den senare är att märka, att städerna Falköping och Tidaholm tillsammans äga omkring 12,000 innevånare.

Då justitieministern gått att taga ställning till denna regleringsfråga, har han åberopat den av statsmakterna vid 1926 och 1931 års riksdagar antagna grundsatsen, att en successiv reglering av de mindre domsagorna till större enheter borde eftersträvas för att giva häradshövdingen tillräcklig sysselsättning av mera kvalificerad art. Att ett verkligt behov påkallade den ifrågasatta uppdelningen har justitieministern icke vågat påstå. Ej heller har från något håll, som beröres av rättsskipningen uti domsagan, framhållits, att en omreglering skulle vara till fördel för rättsvårdens handhavande. Tvärtom har Göta hovrätt av skäl bland andra att så icke är fallet enhälligt avstyrkt domsagans försvinnande, och ortsbefolkningen liksom häradsrätterna hava enhälligt även uti de angränsande ifrågakomna häraderna inom Åsedomsagan motsatt sig uppdelningen. Det synes egendomligt, att yrkandet på domsagans försvinnande vid sådana förhållanden vidhålles. Det är så mycket mera anmärkningsvärt som tidsförhållandena och en i följd därav stegrad lagstiftning ständigt öka häradsrätternas arbete, även sådant av mera kvalificerad art. Sedan förslaget om domsagans delning först uppstod, har det även blivit tydligt, att Skara stad med ett innevånarantal av omkring 7,000 i en nära framtid kommer att införlivas med domsagan. Att i detta sammanhang observera är även, att olägenheterna med de för stora och alltför mycket arbetsbelastade domsagorna på ett märkbart sätt börjat framträda och att missnöjet med desamma på sina håll på ett högljutt sätt givit sig tillkänna.

Parter och vittnen klaga över många, långt in på nätterna pågående rättgångsdagar. Det sägs, att man kan få tillsätta en hel dag och ännu mera i avvaktan på att få ett mål behandlat. Befolkningen klagar över de ständiga, växlande och till antal alltjämt växande mer eller mindre skickade ersättarna för domaren i dennes olika göromål, till vilka man icke har samma förtroende och tillit som till den ordinarie domaren. Allmänheten är missnöjd med att det ej längre som förr är häradshövdingen som i regel är ordförande i häradsrätten, och man har svårt förstå, varför vissa mål och ärenden i regel skola undandragas hans mera erfarna handläggning. Å andra sidan söka statsmakterna att genom nya, ofta ändrade föreskrifter med en mängd bud och förbud ifråga om häradsrätternas verksamhet råda bot för de påtalade olägenheterna. Hittills utan resultat. Svårigheten att komma tillrätta med dessa olägenheter gör, att man alltmera ställer sig undrande, huruvida de många och stora nackdelar, som de stora för hårt arbetstyngda domsagorna medföra ifråga om rättsvårdens handhavande utan hänsyn till allmänhetens berättigade krav och intressen, verkligen uppvägas av det skäl, som av statsmakterna godtagits för omreglering av de mindre domsagorna till större enheter, nämligen att bereda domaren tillräcklig sysselsättning av mera kvalificerad art. Detta skäl kan i varje fall icke utan vidare åberopas såsom utslagsgivande för delning av den ifrågakomna domsagan. 1931 års riksdag förordade visserligen en allmän reform av rättegångsväsendet, men reformen begränsades enligt Kungl. Maj:ts i proposition nr 80 framlagda, av särskilda utskottet förordade och av riksdagen godtagna förslag att i främsta rummet avse en förbättring av själva rättegångsförfarandet. Ändringar i domsagoindelningen förordades av Kungl. Maj:t, utskottet och riksdagen endast i den mån de blevo erforderliga för att skapa förutsättningar för tillämpning av ett bättre förfarande. Det framhölls av utskottet att endast sådana ändringar borde vidtagas, som påkallades av ett verkligt behov. Dåvarande justitieministern framhöll, att det av honom förordade förfarandet läte sig väl förenas med den nuvarande domsagoindelningen men att vissa jämkningar däruti kunde komma att visa sig nödvändiga. Även särskilda utskottet ansåg, att den nuvarande indelningen i stort sett borde äga bestånd, att av betydelse i detta hänseende vore att ett stort antal mindre städer komme att införlivas med häradsrätternas domkretsar, att vid reglering av domsagornas områden stor varsamhet borde iakttagas, att tillbörlig hänsyn därvid borde ägnas befolkningens berättigade krav och intressen samt att slutlig ställning till frågan om domsagornas storlek icke kunde tagas, förrän erfarenhet vunnits rörande den arbetsbörda, som genom ett reformerat förfarande komme att åläggas häradsrätterna. Dessa utskottets synpunkter gillades av riksdagen. Den beslutade reformen i fråga om handläggning av inskrivningsärenden har visserligen, såsom departementschefen framhållit, trätt i tillämpning, men då detta skett så nyss som den 1 i denna månad eller för föga mer än 14 dagar sedan, har den av riksdagen förutsatta erfarenhet om dess inflytande å häradsrätternas arbetsbörda icke kunnat vinnas.

Till sist anföres såsom ytterligare skäl för avslag å Kungl. Maj:ts ifrågakomna förslag, att justitieministern själv tänkt sig möjligheten av en förändring i en snar framtid av den nu av honom föreslagna regleringen. Enligt justitieministerns mening bör när Skara stad framdeles förenas med Åse-Skåningsdomsagan avgöras, huruvida Valle härad, som nu föreslås läggas till Åsedomsagan, lämpligen bör förenas med Gudhems och Kåkindes häradsdomsaga.

På grund av vad sålunda anförts och då den beräknade besparingen 3,150 kronor icke torde uppväga uppkommande olägenheter, tillåta vi oss yrka,

att Kungl. Maj:ts förslag om uppdelning av Skånings, Valle och Vilske härads domsaga å angränsande domsagor från och med den 1 januari 1934 icke måtte av riksdagen bifallas,

samt att det i riksstaten uppförda ordinarie anslaget till justitiestat under Göta hovrätt måtte minskas från dess nuvarande belopp ..... kr. 267,313:—
 •med allenast ..... » 2,600:—
 eller med den beräknade besparingen genom sammanslagning av Östra och Västra härads domsaga till ..... » 264,713:—

Stockholm den 19 januari 1933.

Ernst Lundell.

Karl Mellén.

Fritiof Gustafson.

*Joh. Johansson,
Friggeråker.*

August Johansson.

